

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Mieli 2011

Vaasassa 2. - 3.2.2011

Arvoisat kansallisten mielenterveyspäivien osallistujat

Hyvän ja tasapainoisen elämän perusta on lapsuudessa. Ihminen, joka on lapsena kokenut rakkautta, turvallisuutta ja iloa, pystyy aikuisena kohtaamaan haasteita ja toimimaan itsekin tasapainoisena vanhempana. Ihminen, joka on kokenut arvostusta, osaa antaa arvoa myös muille.

Turvallinen ja jäsenistään aidosti välittävä perhe, yhteisö ja kylä kasvattavat vahvimmat lapset tulevaisuuteen. Kiinnittyminen yhteisöön tapahtuu silloin, kun lapsi kokee olevansa yhteisönsä pidetty jäsen ja hän voi turvautua sen aikuisiin ja luottaa saavansa pulmatilanteissa apua.

Näissä yhteisöissä tarvitaan yhteisiä pelisääntöjä. Sopimuksia siitä, millainen toiminta hyväksytään ja millainen ei, ja miten toimitaan ongelmatilanteissa. Näissä yhteisöissä ei käytetä väki- eikä mielivaltaa.

Tänä päivänä yhä useampi lapsi ja nuori kärsii mielenterveyteen liittyvistä vaikeuksista. Selittäviä tekijöitä on monia. Merkittävimpiä tekijöitä ovat vanhempien taloudelliset vaikeudet sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat, jotka vähentävät vanhempien kykyä hoivata ja kantaa vastuuta lapsista.

Mielenterveys- ja päihdeongelmat siirtyvät sukupolvelta toiselle, minkä ehkäiseminen on vaativa ja äärimmäisen tärkeä tehtävä. Tämä vaatii mielenterveys- ja päihdetietoisuuden ja osaamisen lisäämistä kaikissa kunnan palveluissa, kuten äitiys- ja lastenneuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa.

Mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisemiseksi ja parantamiseksi on tehty ja tehdään paljon työtä. Se on meidän yhteinen asia yli sektori- ja hallintorajojen.

Asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) tuli voimaan 1.7.2009. Asetus velvoittaa kuntia järjestämään mm. laajoja terveystarkastuksia, joiden keskeisenä tarkoituksena on kiinnittää huomiota vanhempien tuen tarpeisiin lapsen monipuolisen tarkastuksen lisäksi. Asetuksessa veloitetaan edistämään lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyttä, tunnistamaan siihen liittyvät riskit ja antamaan tarvittavaa tukea. Huomiota on kiinnitettävä myös kiusaamiseen ja väkivaltaan.

Vappuna (1.5.2011) voimaan tuleva uusi terveydenhuoltolaki määrittelee lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyn. Terveydenhuoltolakiesityksessä täsmennetään, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut on järjestettävä kolmessa kuukaudessa kunnes nuori täyttää 23 vuotta (vanhemmilla kuusi kuukautta). Täsmennys tarvittiin, sillä ikärajat vaihtelivat 16- ja 23-vuoden välillä sairaanhoitopiireittäin.

Mieli 2009 työryhmä valmisteli mielenterveys- ja päihdesuunnitelman, joka pitää sisällään ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Suunnitelmassa painotetaan asiakkaan aseman vahvistamista, mielenterveyden ja päihhteettömyyden edistämistä ja ongelmien ja haittojen ehkäisyä ja hoitoa. Lisäksi korostetaan kaikkien ikäryhmien mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämistä perus- ja avohoitopalveluja painottaen.

”Mielenterveys- ja päihdeongelmien ylisukupolvisen siirtymisen ja syrjäytymisen ehkäiseminen” - työmenetelmä on otettu hyvin käyttöön ja sen vaikuttavuudesta on myös tutkimusnäyttöä.

”Mielenterveys- ja päihdetyön strategiat osaksi kuntien, kuntayhtymien ja alueiden hyvinvointisuunnitelmia ” etenee pilottikunnissa sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman eli Kaste-ohjelman hankkeiden yhteydessä, aikaisemmin tätä on tehty jo mm. Pohjanmaa-hankkeessa. Tällä hallituskaudella sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt jo tähän mennessä yli 14 miljoonaa euroa aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudistamiseen.

Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudistuksella korjataan sekä jo syntyneitä ongelmia että ehkäistään uusien syntymistä. Esimerkiksi vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitaminen edistää lasten selviytymistä. Aikuisten palvelujen uudistamisen lisäksi meillä on suuri tarve uudistaa lasten, nuorten ja perheiden palveluja.

Hyvät kuulijat

Huolemme lastenpsykiatrisen hoidon tarpeen kasvusta ja hoitopaikkojen riittämättömyydestä on vauhdittanut lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kokonaisuudistusta. Tavoitteenamme on, että Kaste-ohjelman ensimmäisen ohjelmakauden päättyessä 2011 koko maassa on käynnissä merkittävä uudistusprosessi.

Tavoitteenamme on, että lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdetyö toteutetaan ensisijaisesti lasten ja nuorten arkisessa elinympäristössä kuten kodissa, päivähoidossa tai koulussa. Tuen laitoskeskeisyyttä vähennetään. Tavoitteena on nivoa yhteen lapsen kehitystä tukevat peruspalvelut yli nykyisten sektorirajojen. Erityispalvelut tukevat monimuotoisesti peruspalveluja. Tämän kokonaisuudistuksen tukemiseen sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt kunnille ja kuntayhtymille hankerahoitusta yli 28 miljoonaa euroa.

Ajatus, että lapsi pitää korjata oikeanlaiseksi, jotta hän saisi kuulua esimerkiksi omaan luokkayhteisöön, edustaa vanhakantaista pois-lähtemisen kulttuuria. Tätä inhimillisempää ajattelua on se, että kun esimerkiksi lapsen kotona on vaikeuksia, hyvin toimiva päivähoitoryhmä, luokkayhteisö, naapurusto, asuinyhteisö tai kylä voi olla lapsen hyvän kehityksen turvaava vahvuustekijä.

Hoitojärjestelmän pääpaino on siirtynyt avohoitoon. Silti modernia psykiatrista tehohoitoa tarvitaan myös tulevaisuudessa. Lisäksi järjestöjen merkitys mielenterveyspalvelujen tuottajina on kasvanut. Kansalaisjärjestöjen tarjoamalla vertaistuellalla ja muulla toiminnalla on erittäin suuri merkitys potilaille, omaisille ja koko hoitojärjestelmälle.

Meitä kaikkia tarvitaan. Yhdessä toimiessamme olemme vahvempia ja kykenemme auttamaan muita!

Toivotan antoisia mielenterveyspäiviä teille kaikille!

Helsingissä 2.2.2011

*Paula Risikko
Peruspalveluministeri, TtT*